

Αγ. Νικόλαος Καβάσιλας

Εις την Υπερένδοξον της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου Γέννησιν

Ας επικαλεσθούμε πριν από όλα εδώ το Θεό, όχι για να επιτύχουμε μια έκφραση λόγου, αντάξια προς τα πράγματα και κατάλληλη για το θέμα που μας απασχολεί, - Αυτό ξεπερνάει εντελώς τις ανθρώπινες ελπίδες- αλλά για να μπορέσουμε να φέρουμε κατά κάποιον τρόπο και όσο μας είναι δυνατόν το λόγο σε τέρμα και να μην υστερήσουμε πάρα πολύ από τους πολλούς, που έχουν μιλήσει σχετικά πριν από εμάς. Κι ακόμη, πράγμα που είναι πολύ σπουδαιότερο, για να ωφεληθούμε κάπως από το ζήλο

και να κερδίσουμε ένα κάποιον αγιασμό από την ομιλία, σαν να τελούμε κάποιαν ιερή τελετή. Τα εύχομαι δε αυτά τα πράγματα, γιατί πιστεύω ότι με αυτά περισσότερο από οτιδήποτε άλλο τιμάται η υμνουμένη και ότι πριν από όλα θέλει γιά τους υμνητές της το όφελος της ψυχής. Αυτό το όφελος ζητεί πράγματι και διά μέσου εκείνων με τα οποία μας ευεργετεί και διά μέσου εκείνων τα οποία απαιτεί από εμάς σαν ανταπόδοση για ό,τι μας χαρίζει. Έπειτα οι πραγματικά μακάριοι εκείνοι άνδρες, οι οποίοι παρουσίασαν με το λόγο τους χάριν κοινής ωφελείας σ' αυτή τη ζωή το κοινό αγαθό, νομίζω ότι δεν έκαμαν λόγο για την Παρθένο συμπτωματικά ούτε την ύμνησαν απλώς σύμφωνα με τους κανόνες της Ρητορικής, αλλά όσο το δυνατό λαμπρότερα και με υπερβολική αφοσίωση και συναίσθηση οφειλόμενου χρέους.

Γιατί δεν είναι βέβαια λογικό το να μὴν υμνήση κανείς καθόλου τους κοινούς ευεργέτες ή να τους αντιπαρέλθῃ με λίγα απλώς λόγια, αυτούς που, κι αν ολόκληρο το σύμπαν ἐναλλάσσει με μια φωνή, δεν θα μπορούσε να τους εγγωμιάσῃ όσο ἔπρεπε.

Αν ακόμη οι εργάτες ενός έργου είναι φυσικό να συμβαδίζουν και να ταιριάζουν πλήρως προς αυτό κι αν ο Κύριος του έργου γνωρίζει καλά, σαν σοφός που είναι, εκείνα τα οποία πρέπει να πράττονται και δεν δυσκολεύεται καθόλου, σαν ισχυρός, στην πραγματοποίησή τους, ποιο πλήθος εγκωμίων δεν είναι μπροστά σου μικρό, ω μακάριο Ζεύγος; Γιατί σεις αξιωθήκατε να χρησιμοποιηθήτε από το Θεό για το καλύτερο και μεγαλύτερο, το παραδοξότερο και το κοινωφελέστερο ἔργο όλων των αιώνων θέλω να πω δηλαδή στο να περιβληθῇ ο Θεός την ανθρώπινη σάρκα και να γεννηθῇ ανάμεσα στους ανθρώπους παίρνοντας από σας τη μητέρα!

2. Γιατί, όπως ακριβώς οι συμφορές και τα σκάνδαλα συμβαίνουν κατ' ανάγκη στη ζωή μας, ο Κύριος όμως εἶπε «αλλοίμονο σε εκείνον που τα προξενεί», παρόμοια, ενώ ὅλοι ὅσοι υπῆρξαν βοηθοί του ἀνθρώπινου γένους είναι ἀγαθοί και δικαιούνται να απολαμβάνουν τις γενικές τιμές, από ὅλους εσείς εἰσθε οἱ ἀριστοὶ και οἱ ἀξιώτεροι για ἐπαίνους και τιμές. Και τόσο πολύ υπερέχετε από τους στρατηγούς και τους νομοθέτες και τους ιερείς και τους ἀρχηγούς του λαοῦ και από ὅλους ὅσους ἔχουν κατά οποιονδήποτε τρόπο ἀγωνισθῇ για τους συνανθρώπους τους, ὅσο τα δικά τους κατορθώματα είναι ἀνάρμοστο ἀκόμη και να συγκρίνονται με τις ευλογίες που χάρις σ' ἐσάς ἦρθαν στους ἀνθρώπους. Γιατί, αν για να διατηρηθῇ στους ἀνθρώπους ἡ φθαρτή αὐτή ζωή και να διασωθῇ μέσα σε λίγα σώματα ἡ κοινὴ ἀνθρώπινη φύση μένοντας πάνω από την κοινὴ καταστροφή, διαλέχθηκε μεταξύ των τότε ἀνθρώπων ο πιο δίκαιος (ο Νῶε)· αν ἐπίσης για την ἀπελευθέρωση των Εβραίων χρειάστηκε ἓνας καθόλου τυχαῖος στρατηγός, τιμήθηκε δε μ' αὐτή την τιμὴ ο Μωυσής, γιατί ἀκριβώς αὐτός μεταξύ των συγχρόνων του, ἀφοῦ γύμνασε

την ψυχή του προς κάθε αρετή, μπόρεσε να ιδή με ιδιαίτερο τρόπο το Θεό και να ακούση τη φωνή του· κι αν ακόμη για την ανάκτηση της γης της επαγγελίας ήταν αρκετός ο περίφημος Ιησούς (του Ναυή) και τέλος πριν από αυτούς ο Αβραάμ έλαβε σαν βραβείο της ευσεβείας του το να γίνη πατριάρχης ενός έθνους που γνώριζε να σέβεται το Θεό· αν δηλαδή γενικά δεν υπάρχει ευεργέτης της ανθρωπότητας που να μην είχε προηγουμένως καταστήσει την ψυχή του σύμφωνη και σύμμετρη προς τα αγαθά τα οποία έγινε αιτία να έρθουν και στους άλλους, πόσο σπουδαίους είναι λογικό να θεωρήσουμε τους διακόνους εκείνους, που χρησιμοποίησε ο Θεός σαν όργανα της φιλανθρωπίας του ή συνεργάτες του ή όπως αλλιώς πρέπει καλύτερα να τους αποκαλέσουμε, όταν θέλησε να καταθέση στον κόσμο αυτή την υπέροχη χάρη, όταν δηλαδή ήρθε ο καιρός να λυτρωθή η οικουμένη από την τυραννία των δαιμόνων, να εισαχθή στη ζωή των θνητών η αθανασία, να φυτευθή στις ψυχές των ανθρώπων η αγγελική ζωή και γενικά να ενωθή ο ουρανός με τη γη;

Γιατί είναι φανερό ότι την οργή, το θυμό και τη θλίψη, που έπρεπε να υποστούν οι κακοί, τα έστειλε ο Θεός με αγγέλους κακούς, ενώ τα αγαθά τα έδωσε με τους αγαθούς. Έτσι και τις μεγαλύτερες από όλες τις δωρεές τις επραγματοποίησε ο Θεός στους ανθρώπους διά μέσου εκείνων που ήσαν από κάθε άποψη οι άριστοι. Και από το Μωυσή λοιπόν και από τον Νώε και από τον Αβραάμ και από όλους εκείνους, διά μέσου των οποίων το ανθρώπινο γένος καρπώθηκε τα ωφέλιμα πράγματα, εσείς υπήρξατε πολύ πιο δίκαιοι και πιο πιστοί τηρητές των νόμων και πιο αγαπητοί στο Θεό. Γιατί το γεγονός ότι μπορέσατε να πραγματοποιήσετε τόσο μεγάλα πράγματα ενώπιον του Θεού και τιμηθήκατε εξ αιτίας τους με τόσο αξιοθαύμαστη τιμή, είναι λαμπρή απόδειξη ότι είσθε περισσότερο από όλους τους ανθρώπους αγαπητοί στο Θεό. Κι αυτό πάλι το τελευταίο αποδεικνύει καθαρά ότι τηρήσατε το νόμο του Θεού περισσότερο από όλους τους ανθρώπους κι ότι τους ξεπεράσατε όλους στην αρετή. Κι αν εξ άλλου είναι πρόπον να αποκαλέσουμε καρπό δικό σας τη μακαρία Παρθένο -και "από τους καρπούς του, λέγει ο Κύριος, γνωρίζεται ο καθένας"- ποιος καρπός θα μπορούσε ποτέ να θεωρηθή μεγαλύτερος, αφού δεν ήταν ένα απλό γέννημα της φύσεως το τέκνο σας, αλλά υπήρξε έργο της προσευχής και της αρετής σας; Γιατί βέβαια η φύση ήταν ανίκανη να παραγάγη ένα τόσο υπέροχο καρπό, πράγμα που εξ ολοκλήρου παραχωρήθηκε από το Θεό. Είναι δε φανερό ότι ο Θεός ακολούθησε τις προσευχές σας κι ότι πάλι η προσευχή σας πήρε τη δύναμή της από την αρετή σας. Αλλά και το γεγονός ότι οι απόγονοι που κάνουν τους γεννήτορες ευτυχείς είναι δώρα του Θεού, φανερώνει ότι από το μέγεθος των δώρων αποδεικνύεται η αγιότης αυτών πού τα έλαβαν, ακριβώς όπως από το στεφάνι είναι κατά τη γνώμη μου δυνατό να καταλάβουμε τον αθλητή. Γιατί με κανέναν τρόπο βέβαια δεν μπορεί να είναι προσωπολήπτης ο Θεός, αυτός που όλα τα πράγματα "τα μετράει με ακριβοδίκαια μέτρα και σταθμά".

3. Εξ άλλου, όπως η χάρη είναι ο σκοπός και το συμπλήρωμα του νόμου και όπως, καθώς γνωρίζουμε, τα νέα είναι πάντοτε καρποί των παλαιών, -δεν είναι δε ποτέ δυνατόν να δώση καρπό κάτι που δεν είναι τέλειο- είναι φανερό ότι θρέψατε με τη ζωή σας και καταστήσατε τέλειο το φυτό του νόμου. Γιατί αλλιώς δεν θα μπορούσατε ασφαλώς να φέρετε στον κόσμο τον καρπό του νόμου, το θησαυρό της χάριτος, την Παρθένο. Αλλά είναι ακόμη γεγονός ότι αξιώνεται να δέχεται μεγάλες

ευεργεσίες από το δίκαιο Θεό εκείνος που επιμελήθηκε όπως έπρεπε τις μικρές. Πώς λοιπόν επομένως δεν είναι λαμπρή απόδειξη του ότι τηρήσατε εξ ολοκλήρου το νόμο κι ότι σεβασθήκατε περισσότερο από κάθε άλλον τη Σκηνή του Μαρτυρίου το γεγονός ότι εσείς μόνοι αξιοθήκατε να φέρετε στον κόσμο- ή, ακόμη περισσότερο, να δημιουργήσετε- την αληθινή Σκηνή του Θεού, μπροστά στην οποία η Σκηνή του Μαρτυρίου είναι τόσο μικρή, ώστε να μην αποτελέσει παρά μια εικόνα της μόνο και μια σκιά; Γιατί βέβαια δεν θα μπορούσατε να γίνετε άξιοι των μεγαλυτέρων, αν δεν αποδίδατε την αξία που έπρεπε στα μικρότερα. Κι ούτε θα ήταν δυνατόν να λάβετε την αλήθεια, αν αδιαφορούσατε για την προτύπωσή της.

Και όπως ακριβώς ο Σωτήρας, που επρόκειτο να φέρει στην ανθρωπότητα τον καινό νόμο έπρεπε να εφαρμόσει προηγουμένως σ' όλη του την πληρότητα τον παλαιό, παρόμοια

κι εσείς, που βρεθήκατε στα πρόθυρα του καινού νόμου κι είχατε προπαρασκευασθή για την υποδοχή του ναού της χάριτος, ήταν απόλυτη ανάγκη να γίνετε προηγουμένως

ακριβείς τηρητές του νόμου. Γιατί η χάρις είναι το πλήρωμα του νόμου. Και πώς βέβαια θα μπορούσατε να προσθέσετε ό,τι έλειπε, όταν δεν είχατε οι ίδιοι ανταποκριθή

σ' αυτό που υπήρχε; Πώς θα μπορούσατε να βάλετε τη στέγη του νόμου, αν προηγουμένως δεν είχατε οικοδομήσει καλά ολόκληρη την οικία; Η πονηρία των Εβραίων

έγινε φανερό πόσο μεγάλη υπήρξε από το ότι εξαφάνισαν το νόμο και καταθρυμμάτισαν τις πλάκες, στις οποίες ήταν γραμμένος, αφού για το Μωυσή δεν ήταν βέβαια

ανεκτό να εμπιστευθή σε αυτιά μεθυσμένων εκείνα που αυτός αξιώθηκε να δεχθή με νηφάλια σκέψη, νηστεία και κόπους πολλούς. Αντίθετα, το γεγονός ότι σεις αναδείξατε την Παρθένο, το ότι δημιουργήσατε το ζωντανό εκείνο βιβλίο, το οποίο δεν περιείχε απλώς τον νόμο, αλλά το νομοθέτη τον ίδιο, είναι τρανή απόδειξη της υπέροχης αρετής σας. Και ενηστεύσατε και ακούσατε, αφού προσευχηθήκατε, όπως ο Μωυσής τη θεία φωνή. Δεν επιτύχατε όμως απλώς ό,τι εκείνος, αλλά, ενώ εκείνος πέτυχε να πάρει με τις προσευχές του το νόμο που έπαυσε να ισχύει μετά από λίγο, εσείς επιτύχατε το αίμα που ίδρυσε και σφράγισε την Καινή Διαθήκη, το αίμα που έκαμε δικό του ο Θεός και "εισήλθε" με αυτό "εις το ενδότερον του καταπετάσματος, λύτρωσιν ευράμενος αιωνίαν", όπως λέγει ο Παύλος.

4. Τι λοιπόν υπάρχει αγιώτερο από τα στόματα που μπόρεσαν να υψώσουν προς το Θεό τέτοια φωνή; Τι είναι ίσο με τις ευχές εκείνες, που προσευχήθηκαν τόσο αποτελεσματικά; Από ποιες θυσίες δεν είναι πιο αγαπητές αυτές οι ψυχές στο Θεό; Από ποια θυσιαστήρια δεν είναι πιο ιερές; Γιατί ήταν ανάγκη από αυτή τη ρίζα και με αυτόν τον τρόπο η μητέρα του Θεού να λάβει το πνευματικό σώμα της: να γεννηθή από τους ανθρώπους εκείνους που ήταν περισσότερο από όλους τους άλλους οικείοι στο Θεό και με τη δύναμη της προσευχής. Έπρεπε δηλαδή εκείνη η οποία συνένωσε τους ανθρώπους με το Θεό, διαλύοντας το μίσος που υπήρχε μεταξύ τους, κι άνοιξε στις προσευχές των ανθρώπων το δρόμο για τον ουρανό, γκρεμίζοντας το διαχωριστικό τείχος, να έρθει στη ζωή χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες βάσεις και αφετηρίες: Κι αν συνέβησαν τα ίδια και σε άλλους και γεννήθηκαν σαν καρπός προσευχής -είτε πριν από αυτή είτε κατόπιν- είναι φανερό ότι η Παρθένος δεν είναι η αιτία μόνο σε όσους ήρθαν μετά από αυτήν, αλλά έχοντας ανοίξει το θησαυρό των χαρίτων γιά όλους, αυτή είναι εκείνη στην οποία αναφέρονται και

στην οποία οδηγούν και τα προηγούμενα. Γιατί κι ό,τι καλό υπήρχε πριν, από εκεί προερχόταν: είτε όπως προέρχεται από το σώμα η σκιά, παίρνοντας από αυτό τη μορφή και το σχήμα -επειδή τα γεγονότα της Παλαιάς με αυτόν τον τρόπο σχετίζονται προς τα γεγονότα της Καινής Διαθήκης- είτε γιατί η Παρθένος ήταν το κοινό κόσμημα όλων και πριν ακόμη έρθη στη ζωή, γιατί ο Θεός με τις τιμές που έκανε στο γένος από μακριά την μητέρα του κοσμούσε.

Επομένως, δεν συνέβησαν όλα αυτά καθόλου -ούτε κατά το ελάχιστο- με τον ίδιο τρόπο σ'εκείνους και στην Πάναγνη, αλλά υπάρχει μεταξύ τους η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη σκιά και στην αλήθεια, στο αποτύπωμα και στα ίδια τα πράγματα. Όπως ακριβώς υπήρχε και στους παλαιούς- πριν από το μεγάλο Θύμα- αίμα που καθάριζε τις αμαρτίες, αλλά στην πραγματικότητα τόση διαφορά υπάρχει ανάμεσα στις δύο θυσίες, όση είναι και η ομοιότης τους στις μορφές και τα ονόματα. Και στις δύο προσφέρεται πράγματι θυσία με αίμα για άφεση αμαρτιών. Το ίδιο συμβαίνει ακριβώς και εδώ. Έτσι η Παρθένος είναι και το μοναδικό αληθινό κατόρθωμα προσευχής αγίας -που δεν είχε τίποτε το ανεπιθύμητο- και η μόνη που υπήρξε δώρο του Θεού άξιο και για να το δώσει ο Θεός και για να το λάβουν αυτοί που το ζήτησαν. Γιατί ό,τι είχε η Παρθένος ταίριαζε και στο χέρι που έδινε και στο χέρι που λάβαινε.

Γι' αυτό το λόγο ήταν επόμενο στη γέννηση της Πανάγνου να μην μπορέσει τίποτε να εισφέρει η φύση, αλλά να την πραγματοποιήσει εξ ολοκλήρου αυτός που προσκλήθηκε.

Ήταν επόμενο, αφήνοντας κατά μέρος τη φύση, να δημιουργήσει ο Θεός τη Μακαρία, για να το πούμε έτσι, κατά τρόπον άμεσο, όπως τον πρώτο άνθρωπο. Επειδή βέβαια πολύ κανονικά και κατ' εξοχήν είναι πρώτος άνθρωπος η Παρθένος, αυτή που πρώτη και μόνη φανέρωσε την ανθρώπινη φύση. Κι αυτό έχει ως εξής:

5. Ανάμεσα στα πολλά δώρα που ο Θεός έχει ήδη δώσει στους ανθρώπους ή επρόκειτο να δώσει, σαν βραβεία στον αγώνα για την τήρηση των πρώτων, εκείνο που περισσότερο από όλα δημιουργεί τον άνθρωπο, η συγκεφαλαίωση όλων, είναι το να αγαπά με τρόπο καθαρό το Θεό, το να ζη έλλογα, το να κυριαρχή τα πάθη του και να είναι σ' αυτόν άγνωστη και η παραμικρή αμαρτία. Τη δύναμη δε που χρειάζεται για να ζούμε κατ' αυτόν τον τρόπο και να είμαστε ανώτεροι και απόλυτα καθαροί από κάθε κακία την έβαλε ο Θεός μέσα μας την ώρα της δημιουργίας, ώστε στην αρχή μεν να υπερνικούμε την αμαρτία όχι χωρίς κόπους, αλλά με αγώνα, αφού δε παρουσιάσουμε και αξιοποιήσουμε μέχρι τέλους όλες τις δικές μας δυνατότητες, να σταματούν τότε οι κόποι και να είμαστε αγαθοί και να μένουμε αναμάρτητοι χωρίς αγώνες, έχοντας επιτύχει και αυτή την αφθαρσία του σώματος.

Γιατί αλλιώς, το να είναι ο άνθρωπος κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργημένος, δεν θα ήταν βέβαια πράγμα λογικό. Γιατί, αν τόσο πολύ έκλινε προς την αμαρτία η φύση μας, ώστε μολονότι αγωνιζόμαστε με όλα τα μέσα εναντίον της, να μη μπορούμε να μείνουμε εντελώς καθαροί από τα τραύματά της και το κακό ήταν μ' αυτόν τον τρόπο μέσα μας αμετακίνητο, θα ήμαστε πριν απ' όλα χειρότεροι κι απ' αυτά τα άλογα ζώα, στα οποία δεν υπάρχει τίποκε το κακό. Εξ άλλου θα ήταν αδύνατον να μην κατηγορήσουμε σ' αυτή την περίπτωση το Δημιουργό, τόσο ως μη εξ ολοκλήρου αγαθό και ως αίτιο κακών, όσο και ως μη δικαιοκρίτη πάντοτε αφού

ζητεί από μας αυτά που δεν κατέθεσε στη φύση μας και κρίνοντάς μας απαιτεί ανταπόδοση για όλες τις αμαρτίες, μολονότι ο ίδιος δεν ώπλισε τον άνθρωπο εναντίον όλων. Αν πάλι μας είχε συνδέσει από την αρχή με τις καλές πράξεις, έτσι ώστε να είμαστε αγαθοί χωρίς οι ίδιοι να έχουμε αγωνισθή στο παραμικρό, θα ήταν ασφαλώς αδύνατο να ήμαστε μ' αυτόν τον τρόπο αληθινά αγαθοί, αφού δεν θα είχαμε τρέξει οι ίδιοι με τη θέλησή μας προς το καλό και την αρετή, αλλά θα είχαμε παρασυρθή και υποστή μάλλον παρά ενεργήσει το αγαθό. Έπειτα πώς θα χρησιμοποιούσαμε την ελευθερία της βουλήσεως, την οποία ελάβαμε για να διαφέρουμε από

τα ζώα, που οδηγούνται από τα φυσικά ένστικτα και βαδίζοντας, μόνοι οι άνθρωποι, με τη θέλησή μας να έχουμε την ελευθερία σαν αφορμή επαίνων και στεφάνων; Εξ άλλου ούτε προς το Θεό ούτε προς τις χάριτες με τις οποίες αυτός προίκισε την ανθρώπινη φύση θα ταίριαζε το να μην καταπαύουν κάποτε οι αγώνες για την αρετή, αλλά να έχη αφεθή ο άνθρωπος να παλεύη ατέλειωτα, να μη γνωρίζει δηλαδή ποτέ κανένα τέρμα στους αγώνες. Γιατί σ' αυτή την περίπτωση τίποτε δεν θα ήταν αθλιώτερο από τον άνθρωπο, αφού κάθετι άλλο έχει το σκοπό στον οποίον οδηγείται και το τέρμα στο οποίο πρέπει να καταλήξη. Γι' αυτό είναι απόλυτη ανάγκη να πιστεύουμε ότι ο Θεός εναπέθεσε στη φύση μας δύναμη για την αντιμετώπιση κάθε αμαρτίας κι έδωσε την εντολή να μετατρέψουμε εμείς τη δύναμη σε ενέργεια. Και τότε, αφού με τη χρησιμοποίηση των δικών μας μέσων θα γινόμαστε με τις δυνάμεις του ίδιου μας του εαυτού αγαθοί, θα πρόσθετε ο Θεός ό,τι εξαρτάται από αυτόν, θα ολοκλήρωνε έτσι μέσα μας τον αγαθό άνθρωπο και θα κατέπαυαν οι αγώνες και η σπουδή. Γιατί σε τι άλλο χρειαζόμαστε τους αγώνες παρά στο να προφυλαγώμαστε, όσο η αρετή είναι ακόμη μέσα μας ατελής, από το κακό που μας περιβάλλει και να μη στεκόμαστε πολύ μακριά από τις αρετές που βρίσκονται απέναντί μας; Ενώ τότε, όταν ο Θεός, το τελειότατο αγαθό, γίνη εξ ολοκλήρου κύριος των επιθυμιών μας και δεν αφήση μέσα μας τίποτε που να μην το γεμίση από τον εαυτό του, δεν θα υπάρχη κανένας κίνδυνος και καμμία -ούτε η παραμικρή- προς την αμαρτία μέσα μας ροπή.

Κατ' αυτόν τον τόσο μεγαλειώδη τρόπο ο Θεός εδημιούργησε τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι όμως, ενώ τόσο καλή έλαβαν τη φύση από το πλαστουργό εκείνο χέρι, και τόσο καλύτερη θα τη λάβαιναν, αν έμεναν πιστοί στις πρώτες δωρεές, τόσο πολύ τη διέστρεψαν, ώστε ούτε αυτά που είχαν διαχειρισθή και ούτε χρησιμοποίησαν όπως έπρεπε ούτε, πολύ περισσότερο, μπόρεσαν να πετύχουν τα δεύτερα και πολύ ανώτερα, εκείνα που θα λάβαιναν αν αποδεικνύονταν καλοί οικονόμοι των πρώτων. Και η δύναμη βέβαια κατά της αμαρτίας υπήρχε στη φύση και βρισκόταν μέσα σε όλους, κανείς όμως δεν τη μετέτρεπε σε έργο, ούτε υπήρξε κανείς που να έζησε χωρίς να αμαρτήσει. Αλλ' η αρρώστια ξεκινώντας από τον πρώτο άνθρωπο και προχωρώντας διά μέσου όλων κυριάρχησε σε όλους. Έμοιαζε έτσι να είναι φύση μας το κακό. Και η φυσική ομορφιά του ανθρώπου έμενε κρυμμένη κι ήταν μέσα στα αναρίθμητα ανθρώπινα σώματα ο άνθρωπος αφανής. Γιατί όλοι έκαναν χρήση των

πιο κακών τάσεων της ψυχής και το αγαθό που υπήρχε μέσα της δεν φαινόταν πουθενά, αφού κανείς δεν ζούσε σύμφωνα με εκείνο.

6. Αλλά η πανάμωμη Παρθένος, χωρίς να έχη για πόλη της τον ουρανό, χωρίς να έχη γεννηθή από τα ουράνια σώματα, αλλά από τη γη -από αυτό το ξεπεσμένο γένος, που ξέχασε την ίδια του τη φύση- και κατά τον ίδιο με όλους τρόπο, μόνη αυτή από όλους τους ανθρώπους όλων των εποχών αντιστάθηκε από την αρχή ως το τέλος

σε κάθε κακία. Απέδωκε έτσι στο Θεό αμόλυντη την ωραιότητα που χάρισε στή φύση μας και χρησιμοποίησε, αυτή μόνη, όλα τα όπλα και όλη τη δύναμη που έβαλε μέσα μας. Με τον έρωτα που είχε για τον Θεό, με τη ρωμαλεότητα της σκέψεώς της, την ευθύτητα της θελήσεως και τη μεγαλειώδη σωφροσύνη της έτρεψε σε φυγή κάθε αμαρτία κι έστησε τρόπαιο νίκης τέτοιο, που δεν μπορεί με τίποτε να συγκριθεί. Με όλα αυτά φανέρωσε τον άνθρωπο τέτοιο που αληθινά δημιουργήθηκε, φανέρωσε δε και το Θεό, την άφατη σοφία και την απέραντη φιλανθρωπία του. Έτσι αυτόν που παρουσίασε έπειτα, αφού τον περιέβαλε με ανθρώπινο σώμα, αισθητά στα μάτια όλων, τον αποτύπωσε και τον εικόνισε προηγουμένως με τα έργα της επάνω στον εαυτό της. Και ήταν δυνατόν από όλα τα κτίσματα διά μέσου αυτής μόνης

"νά γνωρίσουμε αληθινά το Δημιουργό". Ούτε ο νόμος αποδείχθηκε ικανός να φανερώσει τη θεία χρηστότητα και σοφία ούτε οι γλώσσες των προφητών ούτε η τέχνη

του Δημιουργού που αποκαλύπτει η ορατή δημιουργία ούτε ο ουρανός που διηγείται κατά τον ψαλμωδό "δόξαν Θεού" ούτε ακόμη η φροντίδα και η πρόνοια των Αγγέλων για το ανθρώπινο γένος ούτε τέλος κανένα άλλο από τα δημιουργήματα. Γιατί μόνος ο άνθρωπος, που φέρει μέσα του την εικόνα του Θεού, όταν φανερωθή αυθεντικά τέτοιος που είναι, χωρίς να έχει επάνω του τίποτε το νόθο, θα μπορούσε να αποκαλύψει αληθινά τον ίδιο το Θεό. Αλλά ανάμεσα στους ανθρώπους που υπήρξαν ή

πρόκειται να υπάρξουν εκείνη η οποία τα επραγματοποίησε όλα αυτά και διεφύλαξε κατά τρόπο λαμπρό την ανθρώπινη φύση ανόθευτη από κάθε ξένο είναι η μακαρία Παρθένος. Γιατί κανένας από τους άλλους δεν ήταν "καθαρός από ρύπου", όπως λέγει ο προφήτης. Και αυτό ακριβώς είναι εκείνο που βρίσκεται πέρα από κάθε θαύμα και προξενεί έκπληξη όχι μόνο στους ανθρώπους, αλλά και σ' αυτούς τους Αγγέλους και ξεπερνάει κάθε ρητορική υπερβολή: το πώς, ενώ η Παρθένος ήταν μόνο άνθρωπος και δεν είχε τίποτε περισσότερο από τους άλλους ανθρώπους, μπόρεσε να διαφύγει, μόνη αυτή, την κοινή αρρώστια.

7. Πώς το μπόρεσε; Ποιούς λογισμούς χρησιμοποίησε; Ακόμη περισσότερο, πώς της δημιουργήθηκε αρχικά αυτή η επιθυμία και θέλησε να ριχθή σ'αυτόν τον αγώνα, τον οποίο κανείς από τους συνανθρώπους της δεν ακούσθηκε ότι είχε ποτέ κερδίσει; Ποιούς οδηγούς είχε μπροστά της; Ποιος της έδωσε ελπίδες ότι θα νικήση; Από πού άντλησε το απαιτούμενο θάρρος; Γιατί η ανθρώπινη φύση ήταν πεσμένη, είναι δε απερίγραπτη η φαυλότης μέσα στην οποία ζούσε το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων. Λίγοι ήσαν οι καλοί κι είχαν κι αυτοί ανάγκη από εκείνους που θα τους στηρίξουν. Τόσο πολύ απείχαν από το να είναι χρήσιμοι στους άλλους.

Τι λοιπόν ήταν εκείνο που έδωσε τη νίκη στην Παρθένο, αφού ούτε ήρθε στη ζωή πριν από όλους τους ανθρώπους, ώστε να έχει λάβει φύση καθαρή από κάθε κακία, ούτε μετά από τον καινό Άνθρωπο και την νέα κλίση και δύναμη που έλαβαν οι άνθρωποι από Αυτόν; Γιατί δεν θα ήταν βέβαια καθόλου παράδοξο να νικήση ο Αδάμ την αμαρτία, αφού δεν υπήρχε τίποτε που να μην τον ωθή προς την αρετή και να μην τον απομακρύνει από την κακία. Είχε πράγματι για διαμονή τόπο γεμάτο από κάθε είδους τέρψη, ζωή απαλλαγμένη από κόπους, σώμα που δεν είχε δοκιμάσει φθορά, ψυχή άγευστη ακόμη από κάθε αμαρτία. Δεν είχε για γενάρχη του έναν άνθρωπο, αλλά, κατά τρόπον άμεσο, τον ίδιο το Θεό. Αυτόν γνώριζε και σαν πατέρα της φύσεως και σαν παιδαγωγό και νομοθέτη κι ήταν πλασμένος έτσι, ώστε να βρίσκεται

με Αυτόν σε κάθε είδους κοινωνία και σχέση. Ήταν επομένως φυσικό όλα αυτά να κρατούν μέσα του άσβεστη την αγάπη για το Θεό. Αν πάλι απείχαν από κάθε κακία εκείνοι που γεννήθηκαν μετά τη χάρη και τη συμφιλίωση με το Θεό, μετά το Χριστό, το καινό Θύμα, και την έκχυση του Πνεύματος και τη μυστική γέννηση του Βαπτίσματος και τη φρικτή τράπεζα της θ.Ευχαριστίας, εκείνοι που έχουν δεχθή τόσα πολλά και τόσο υπέροχα βοηθήματα τίποτε βέβαια το αξιοθαύμαστο δεν θά παρουσίαζαν. Ας έρθουμε όμως στην περίπτωση της Παρθένου. Αφού τόσο σκληρή και δύσκολη είναι η μέχρι τέλους αντίσταση στην αμαρτία, ώστε ο πρώτος άνθρωπος που υπήρξε στη γη να είναι και ο πρώτος που άρχισε την παρανομία και παρά τα τόσα όπλα που είχε για να αγωνισθή για το καλό και την αρετή δεν άντεξε στην προσβολή κι έπεσε αμέσως στην αμαρτία και εκείνοι, εξ άλλου, που ήρθαν μετά το λουτρό του Βαπτίσματος και τη χάρη -και εννοώ τους πιο ενάρετους από όλους, αυτούς που αφιερώθηκαν στην εύρεση του ύψιστου αγαθού κι έγιναν κύριοι του εαυτού τους- υπάρχουν κακά για τα οποία δεν είναι εντελώς ανεύθυνοι και έχουν γι' αυτό ανάγκη από την συνεχή κάθαρση των Μυστηρίων, ποια γλώσσα μπορεί να υμνήση όπως πρέπει και ποιος νους να λάβη ιδέα του πόσο καθαρή από κάθε κακία διατήρησε την ψυχή της η Παρθένος, πόσο καθαρός άνθρωπος -σαν να ήταν ολόκληρη μόνο ευγνωμοσύνη- υπήρξε, αφού αυτά που κανείς από τους ανθρώπους εκείνους

που ήσαν από κάθε άποψη προετοιμασμένοι δεν μπόρεσε να τα επιτύχει, αυτή τα επραγματοποίησε εξ ολοκλήρου, χωρίς μάλιστα να χρειασθή βοήθεια από κανέναν; Κι αυτό μολονότι δεν ήρθε στη ζωή ούτε πριν από την κοινή αρρώστια της φύσεως ούτε μετά τον κοινό ιατρό, αλλά στο μεσουράνημα του κακού και βρέθηκε μέσα στον τόπο της καταδίκης, σε μια φύση που έμαθε πάντοτε να νικιέται, σε σώμα που δουλεύει στο θάνατο, κατά την περίοδο που όλοι όσοι μπορούσαν να βοηθήσουν στην πραγματοποίηση της κακίας ήσαν υπερβολικά κοντά, ενώ όλοι εκείνοι που γνώριζαν να συμπολεμούν απουσίαζαν. Γιατί είτε ιδούμε το γεγονός ότι πριν από την κοινή συμφιλίωση, πριν να έρθει στη γη ο δημιουργός της ειρήνης, αυτή η ίδια διέλυσε μέσα της την έχθρα που υπήρχε στην ανθρώπινη φύση κατά του Θεού και άνοιξε τον ουρανό και προσείλκυσε τη χάρη και έλαβε τη δύναμη ν' αγωνισθή κατά της αμαρτίας, αυτό το θαύμα ξεπερνάει ασφαλώς κάθε ανθρώπινη κατανόηση -γιατί πόσο υπέροχη πρέπει να είναι η συνεισφορά της Παρθένου, αφού μπόρεσε ν' αποδειχθή ισάξια με εκείνη του μεγάλου Θύματος; -Είτε πάλι θεωρήσουμε το γεγονός ότι, μολονότι η ανθρώπινη φύση ήταν εχθρική, τόσα πολλά μπόρεσε να πραγματοποιήσει η πρόθεση της Παρθένου, και ενώ ο φραγμός της έχθρας υπήρχε ακόμη,

αυτή συνδέθηκε με τον Θεό και ότι το τείχος εκείνο που χώριζε ολόκληρη την οικουμένη από το Θεό δεν άντεξε στην προθυμία μιας ψυχής, από αυτό τι υπάρχει πρωτοφανέστερο; Γιατί ούτε βέβαια την εδημιούργησε ο Θεός επίτηδες την Παρθένο έτσι, ώστε να ζη αναγκαστικά με αυτόν τον πάναγνο τρόπο ζωής, ούτε, ενώ η ίδια πρόσφερε ό,τι και οι άλλοι, την ετίμησε ο Θεός με μεγαλύτερα από τους άλλους βοηθήματα. Αλλά η Παρθένος νίκησε την πρωτάκουστη και θαυμαστή αυτή νίκη χρησιμοποιώντας μόνο τον εαυτό της και τα όπλα που έδωσε ο Θεός σε όλους τους ανθρώπους για τον αγώνα της αρετής.

8. Γιατί το να νομίση κανείς ότι ο Θεός δημιουργεί μέσα στα ήθη των ανθρώπων την αρετή όπως και τα άλλα δημιουργήματα, είναι πράγμα που αντίκειται πριν από όλα στην ίδια την φύση της αρετής, η οποία είναι προαιρετικό αγαθό και έργο της προσωπικής μας θελήσεως. Γιατί ακριβώς σ' αυτούς που το "είναι" έγκειται

στο γεγονός ότι είναι λογικά και με ελεύθερη θέληση όντα, το "ευ είναι" δεν μπορεί παρά να υπάρχει στην καλή χρήση της λογικότητας και της αυτόνομης θελήσεώς τους. Ούτε βέβαια είναι δυνατόν το "ευ" να καταστρέφει το "είναι" ούτε η πρόοδος στην αρετή θα μπορούσε ποτέ να μειώνει τα καλά που εκ φύσεως έχουμε, αφού προορισμός της είναι να τα αυξάνει. Γιατί θα ήταν ασφαλώς άτοπο αυξάνοντας την αρετή να μειώνουμε την ελευθερία, να καταστρέφουμε δηλαδή έτσι με τα καλά έργα τον ίδιο μας τον εαυτό, αυτό που εκ φύσεως είμαστε. Αλλά η υιοθέτηση αυτών των σκέψεων είναι αρχή για χίλια δυο αποπήματα. Γιατί είναι ανάγκη να παραδεχθούμε

τότε ένα από τα δύο: ή ότι κανείς δεν έχει ευθύνη για καμμία αμαρτία του και ότι, αντίστοιχα, οι αγαθοί δεν κερδίζουν δίκαια τα βραβεία -αφού δεν οδηγούν οι ίδιοι τους εαυτούς τους ούτε είναι κύριοι της θελήσεώς τους- ή, αν δεν το παραδεχώμαστε αυτό, πρέπει ασφαλώς να πιστεύουμε ότι είναι άδικος ο Θεός, αφού, διαχωρίζοντας τους ανθρώπους, άλλους στεφανώνει και άλλους καταδικάζει στις έσχατες των ποινών, χωρίς ούτε στο ένα ούτε στο άλλο να ενεργή λογικά. Θα ήταν δε κατ' εξοχήν μοχθηρό, εάν, ενώ έχει τη δυνατότητα να αναδείξει όλους τους ανθρώπους άριστους και το χέρι του μπορεί να μοιράσει τα αγαθά κατά τον ίδιο τρόπο σε όλους, δεν το έκανε.

Πώς θά ήταν έτσι δυνατόν να ισχύει ακόμη το ότι ο Θεός δεν "λαμβάνει πρόσωπον ανθρώπου" και ότι "πάντας θέλει σωθήναι" και ότι αποτελεί για τους ανθρώπους το αγαθό εκείνο που προσφέρεται σε κοινωνία και μετοχή τόσο περισσότερο από όλα -και από τον ήλιο και από το φως και τα υπόλοιπα- όσο περισσότερο "κενώθηκε" και όσο περισσότερο είναι πλούσιο αγαθό; Αλλ' αυτό δεν είναι μόνο ένα συμπέρασμα και ένας συλλογισμός. Γιατί είναι εντελώς φανερό ότι ο Θεός ετίμησε όλους τους ανθρώπους με τη μεγαλύτερη από τις δωρεές εκείνες που βοηθούν τον άνθρωπο να ζήσει την αληθινή ζωή. Αν όμως τιμήθηκαν όλοι με τη μεγαλύτερη, είναι φανερό ότι έλαβαν όλοι την ίδια. Γιατί μεγαλύτερο αγαθό, δηλαδή αγαθό που να οδηγεί κατά καλύτερο τρόπο προς την αρετή από την κατά σάρκα ζωή και πολιτεία του Σωτήρα, από το θάνατο, την ανάσταση και όλα τα άλλα που προέρχονται από αυτά -και που ολόκληρη η οικουμένη μπορεί να απολαμβάνει εξ ίσου- είναι βέβαια και αδύνατο να δημιουργήσει κανείς και το να θεωρήσει ότι είναι δυνατόν να γίνη κάτι τέτοιο, πράγμα από τα πιο παράλογα. Επομένως η βοήθεια με την οποία εβοήθησε τη μητέρα Του δεν είναι καθόλου μεγαλύτερη από εκείνη την οποία έχρισε γενικά σ' όλους τους ανθρώπους.

9. Έτσι η Πανάμωμη με τα νόμιμα χαρίσματα και την αξιοποίησή τους η ίδια έπλεξε στον εαυτό της αυτό το στεφάνι. Γιατί, ενώ η βοήθεια που δέχθηκε από το Θεό ήταν η ίδια με εκείνη που δέχθηκαν όλοι, αυτή τόσο πολύ ξεπέρασε τους άλλους με όσα πρόσθεσε από τον εαυτό της, ώστε όχι μόνο να νικήση παντού όπου εκείνοι νικήθηκαν, αλλά και να νικήση τόσο λαμπρά, ώστε η νίκη της να επαρκέσει και για την προσωπική της δόξα, αλλά και για τους άλλους ανθρώπους και να είναι σαν μια νίκη που την επέτυχαν όλοι. Γιατί δεν απέδειξε χειρότερο το ανθρώπινο γένος ξεπερνώντας το σαν ένας αντίδικός του, αλλά το εκόσμησε. Ούτε το έκαμε να ντρέπεται να νικήθηκε, αλλά το φανέρωσε λαμπρότερο. Ούτε με το να γίνη η ίδια εξαιρετικά ωραία αποκάλυψε την ασχήμια των ομοφύλων της, αλλά τους χάρισε ωραιότητα. Ούτε πάλι με το ότι υπερασπίσθηκε με επιτυχία την ανθρώπινη φύση μέσα της, μεταθέτοντας έτσι καθαρά την αιτία της αμαρτίας στον κάθε άνθρωπο χωριστά, έκαμε βαρύτερες τις ευθύνες για τους ανθρώπους. Αντίθετα, έχοντας η ίδια ευδοκιμήσει με πρωτοφανή τρόπο, κατήσχυνε και νίκησε την

αμαρτία, για να απαλλάξη από κάθε κακία τους κατησχυμένους και νικημένους. Κι έτσι το κάλλος, που δόθηκε στην ανθρώπινη φύση, δεν το διατήρησε ανόθευτο από κάθε ξένο στοιχείο μόνο στον εαυτό της, αλλά, όσο ήταν δυνατόν, και σε όλους τους άλλους ανθρώπους.

10. Και αν ήθελε κανείς να εξετάση, θα μπορούσε να βρη για όλα τούτα πολλές και λαμπρές αποδείξεις. Πριν από όλα, τίποτε δεν εμπόδισε το Θεό να κατέλθη και να σκηνώση μέσα της μόλις χρειάστηκε. Γιατί δεν θα μπορούσε βέβαια να κατέλθη, αν ήταν οικοδομημένο ανάμεσά τους το διαχωριστικό τείχος, πράγμα που θα συνέβαινε, αν υπήρχε μέσα της κάτι συγγενικό προς την αμαρτία, γιατί, όπως λέγει ο Προφήτης, «οι αμαρτίες σας διαχωρίζουν ανάμεσα σε σας και σε μένα». Κι ούτε βέβαια πρέπει να νομίσουμε ότι υπήρχε και αντιστεκόταν προς την κάθοδο του Θεού το τείχος και ότι κατεβαίνοντας ο Θεός το εγκρέμισε με τη δύναμή Του. Γιατί το μέσο με το οποίο έκρινε καλό να καταλύση αυτό το φραγμό δεν υπήρχε, αφού ο ίδιος δεν είχε ακόμη κατέλθει. Και εννοώ ασφαλώς το αίμα και το πάθος, γιατί με αυτό μόνο τον τρόπο έπρεπε να νικιέται η αμαρτία, αφού ακόμη και σε εκείνους που ζούσαν στην εποχή του μωσαϊκού νόμου -και στους οποίους προεικονιζόταν η χάρη- λέγει η Γραφή ότι «χωρίς να χυθή αίμα, δεν μπορούσε να υπάρξη άφεση αμαρτιών».

Εξ άλλου ποιος δεν αναγνωρίζει ότι οι κρίσεις του Θεού για την Παρθένο αποδεικνύουν πως ήταν αμέτοχη στην παραμικρή αμαρτία; Γιατί ο ίδιος ο Κριτής, που

"δεν κρίνει με προσωποληψία", κρίνοντας και την κοινή μητέρα όλων των ανθρώπων (τήν Εύα) και την Παρθένο, την Εύα, που αμάρτησε, ετιμώρησε επιτρέποντας να ζη με λύπη, ενώ την Παρθένο αξίωσε να χαίρη. Αφού λοιπόν η λύπη αρμόζει στους αμαρτωλούς, αυτοί στους οποίους αρμόζει η χαρά είναι φανερό ότι δεν έχουν τίποτε το κοινό με την αμαρτία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο πριν από την Παρθένο σε κανέναν απολύτως άλλον άνθρωπο μέσα στους αιώνες δεν απηύθυνε ο Θεός το "χαίρε", αφού όλοι ήσαν ακόμη υπόδικοι και μέτοχοι της παλαιάς, κακότυχης κληρονομιάς.

Αλλά αυτό γίνεται φανερό και σ' εκείνους που εξετάζουν την προετοιμασία της Παρθένου για τη διακονία του μυστηρίου. Όταν Εκείνη ρώτησε για τον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιιόταν η παράδοση γέννηση και τι αλλοίωση έπρεπε να υποστή ώστε να κυοφορήση και να γεννήση το Θεό, ο Γαβριήλ απαντώντας μίλησε για

το Άγιο Πνεύμα και τη δύναμη του Υψίστου και άλλα σχετικά. Πουθενά όμως στην χαρμόσυνη αγγελία του Αγγέλου δεν έγινε λόγος για απαλλαγή από ενοχή και για άφεση αμαρτιών. Εν τούτοις, αυτή η προετοιμασία θα χρειαζόταν ασφαλώς πριν από οποιοσδήποτε τυχόν άλλες. Γιατί, αφού ο Ησαΐας, όταν επρόκειτο να σταλή σαν απλός προάγγελος του αγνώστου ως τότε μυστηρίου (της Σαρκώσεως), είχε ανάγκη καθάρσεως και μάλιστα με φωτιά, το γεγονός ότι δεν ζητήθηκε καμμία κάθαρση

από εκείνη που, όταν έφθασε ο καιρός, χρειάστηκε να διακονήση στην πραγματοποίησή του μυστηρίου -κι αυτό όχι μόνο με τη γλώσσα, αλλά προσφέροντας και την

ψυχή και το σώμα και όλη την ύπαρξή της- δεν φανερώνει αυτό σαφέστατα ότι δεν είχε τίποτε που έπρεπε να αποβάλει; Αν δε υπάρχουν μερικοί από τους ιερούς

διδασκάλους που υποστηρίζουν ότι η Παρθένος καθарίσθηκε από το Άγιο Πνεύμα, πρέπει να θεωρήσουμε ότι λέγοντας κάθαρση εννοούν την προσθήκη χαρισμάτων, άφου οι ίδιοι λένε ότι κατά τον ίδιο τρόπο καθарίζονται και οι Άγγελοι, στους οποίους βέβαια δεν υπάρχει τίποτε το κακό.

Αυτή δε ακριβώς την ίδια μαρτυρία φαίνεται ότι ήθελε να δώσει ο Σωτήρας για τη μητέρα Του μετά τη μυστηριώδη γέννηση όταν σε δημόσια συνάθροιση είπε ότι «μητέρα μου και αδελφοί μου είναι όσοι ακούνε το λόγο του Θεού και τον εφαρμόζουν». Αυτά τα είπε θέλοντας να κοσμήση όχι τόσο εκείνους, όσο τη μητέρα Του.

Γιατί κοσμεείται βέβαια η μητέρα, όταν τονίζεται ότι εκείνα που κάνουν τους ανθρώπους άξιους να ονομάζονται "μητέρα και αδελφοί" Του είναι η φροντίδα για την τήρηση του θείου νόμου. Πράγματι, το γεγονός ότι την Παρθένο δεν την τίμησε απλώς με το όνομα της μητέρας ούτε την αποκάλεσε μόνο, αλλά την είχε αληθινά μητέρα, φανερώνει καθαρά ότι αυτή είχε ξεπεράσει κάθε κορυφή αγιότητας.

Γιατί, αν αναγνώριζε σαν ακριβείς φύλακες του νόμου όσους τίμησε απλώς με το όνομα, δεν έκαμε έτσι ολοφάνερο ότι σ' εκείνη, στην οποία έδωκε και την πραγματικότητα,

σ' εκείνη δηλαδή που υπήρξε αληθινά μητέρα Του, δεν βρήκε ποτέ και σε καμιά περίπτωση κάτι που να μην αρμόζει στα θελήματα και τους νόμους Του; Φανέρωσε αντίθετα ότι αναγνώρισε στην Παρθένο αρετή που τόσο ξεπερνάει κάθε ανθρώπινο μέτρο, όσο το να είναι κανείς πραγματικά κάτι, από το να ονομάζεται απλώς, όσο δηλαδή η πραγματικότητα βρίσκεται πέρα από τα ονόματα. Γιατί, όπως δεν υπήρχε τρόπος να γεννήση το Χριστό καλύτερα από ό,τι Τον γέννησε ούτε να γίνη κατά τρόπο πραγματικότερο μητέρα Του από ό,τι έγινε, αλλά έφθασε στη σχέση της προς αυτόν στο ακρότατο όριο γνησιότητας, έτσι δεν ήταν δυνατόν να φθάση και σε μεγαλύτερο μέτρο αρετής από εκείνο με το οποίο έζησε όλη τη ζωή της.

11. Αλλά και το εξής είναι σημείο φανερό ότι η μακαρία Παρθένος ήταν απαλλαγμένη από κάθε κακία: το ότι είχε εισέλθει στο αγιώτατο τμήμα του Ναού, τα Άγια

των Αγίων που ήσαν άβυσσος και για τον ίδιο τον Αρχιερέα, αν προηγουμένως δεν είχε καθарισθή από κάθε αμαρτία, με τον τρόπο βέβαια που ήταν δυνατόν να καθарίζονται

τότε οι αμαρτίες. Γιατί με το ότι δεν είχε ανάγκη για εξιλαστήριες θυσίες και άλλους καθарισμούς απέδειξε ότι δεν είχε τίποτε για να καθарίση. Και δεν εισήλθε απλώς στα Άγια των Αγίων με αυτόν τον τόσο παράδοξο τρόπο, αλλά και κατοίκησε εκεί από βρέφος μέχρι την νεανική της ηλικία. Δεν υπήρξε έτσι ανάγκη για καθарτήριες θυσίες ούτε κατά τη γέννηση ούτε κατά την ανάπτυξή της. Και το εκπληκτικό είναι ότι και στους ανθρώπους που ζούσαν εκείνα τα χρόνια δεν φαινόταν να αντιβαίνει σε κανέναν από τους ιερούς θεσμούς αυτό το πράγμα, το να φρίττη δηλαδή και να τρέμη ο Αρχιερέας να διασχίση την είσοδο, κι αυτό μια φορά το χρόνο και χωρίς να έχει παραλείψει τις εξιλαστήριες θυσίες, η δε Παρθένος να χρησιμοποιή τα Άγια των Αγίων σαν κατοικία. Της και να τρώγη και να κοιμάται και να περνά εκεί ολόκληρη τη ζωή Της. Συμμετείχε λοιπόν η Παρθένος στα ανθρώπινα, αλλά κατά έναν τρόπο ανώτερο από τους άλλους ανθρώπους, αφού τα αναγκαία για την τροφή της δεν είχε ανάγκη να της τα προσφέρουν άνθρωποι, αλλά Άγγελος ετοίμαζε το τραπέζι της. Αποδεικνύεται λοιπόν το πόσο ήταν ανώτερη

από κάθε ψόγο και καθαρώτερη από το να χρειάζεται τις καθαρτήριες τελετές του νόμου, πράγμα που ήταν φανερό στα μάτια όχι μόνο Εκείνου που βλέπει τα κρυφά, αλλά και των ανθρώπων. Τόσο η αρετή της ήταν μεγάλη και λαμπρή, ώστε να είναι αδύνατον να μείνη κρυμμένη. Και μολονότι η ηλικία της και το γένος της και η ζωή της δεν μπορούσαν να διακηρύξουν την αρετή της, και μάλιστα σε ανθρώπους που ήσαν ακόμη τυφλοί και βουτηγμένοι στο βαθύ σκοτάδι -αφού ο Ήλιος της δικαιοσύνης δεν είχε ακόμη φανή- τίποτε δεν εμπόδιζε το φως εκείνο της Παρθένου να λάμψη και το κάλλος της ψυχής της να κάμνη, ξεπερνώντας όλα τα εμπόδια, αισθητή στους τυφλούς την ακτίνα που είχε φθάσει στη γή. Και ήταν φυσικό. Γιατί τι μπορούσε να υπάρξει τόσο μεγάλο, ώστε να συγκαλύψει το μέγεθος της αρετής και της σωφροσύνης εκείνης, η οποία κατά τον προφήτη "εκάλυψε και αυτούς τους ουρανούς"; Γιατί εκείνη που ήταν τόσο ισχυρότερη από όλη την ανθρώπινη κακία, ώστε μεμιάς και ευκολώτατα να την εξαλείψει ολόκληρη, πώς ήταν δυνατό να συγκαλυφθή από την αχλύ της κακίας, όταν εμφανίσθηκε;

12. Γι' αυτό οι άνθρωποι που είχαν διακρίνει στην Παρθένο τα πιο μεγάλα και πιο θαυμαστά πράγματα, τέτοια που κανείς άλλος ποτέ δεν είχε, την τιμούσαν με ό,τι καλύτερο είχαν, προσφέροντάς της για κατοικία τον πιο ιερό χώρο που υπήρχε. Έτσι το χώρο εκείνο που είχαν ξεχωρίσει και είχαν αφιερώσει σαν δώρο όλης της γης αποκλειστικά στο Θεό, αυτόν έδωκαν σαν κατοικία και στην Παρθένο. Γιατί θεώρησαν ότι ο ίδιος χώρος έπρεπε να είναι και ναός του Θεού και κατοικία της Παρθένου, γιατί έπρεπε με τα ίδια πράγματα να λατρεύεται ο Θεός και να τιμάται η Παρθένος ή μάλλον έπρεπε ο ίδιος οίκος που είχε μέσα του την Παρθένο να είναι και ναός του Θεού.

Ο δε Θεός που την εγνώριζε πολύ καλύτερα, σαν καρδιογνώστης που είναι, όπως εγνώριζε και όσα ήταν άξια η Παρθένος να λάβη από αυτόν -και όχι μόνο τα εγνώριζε, αλλά είχε και την δύναμη να τα δώσει- την κοσμούσε με κάθετι που ήταν αληθινά άξιο Της. Έτσι, αφού την έβγαλε από τα ιερά εκείνα άβατα, την οδήγησε σε άλλη σκηνή φτιαγμένη όχι από νεφέλη ούτε από αγγελικά ή αρχαγγελικά φτερά ούτε από οτιδήποτε άλλο από τα κτιστά και δουλικά πράγματα, αλλά έγινε Αυτός ο ίδιος για την μακαρία σκηνή, αυτός "πού κατοικεί στο φως το απρόσιτο". Κι όπως ανήγγειλε ο ιερώτατος Γαβριήλ, την "επεσκίασεν η Δύναμις του Υψίστου, ο ίδιος ο Κύριος". Γιατί ο Θεός μόνο τον εαυτό του βρήκε ότι μπορούσε να γίνη σκηνή άξια σ' Εκείνη, που μόνη έγινε άξια για τον Θεό σκηνή.

13. Το ότι πάλι κατοίκησε στον άβατο εκείνο χώρο δεν είναι κάτι που τιμά την Παρθένο, αλλά μάλλον εκείνο το χώρο. Όπως ακριβώς και το παλαιό Πάσχα τιμάται από την προσθήκη της σφαγής εκείνης που συμβόλιζε, καί το βάπτισμα του Ιωάννου από το πνευματικό βάπτισμα και τα υπόλοιπα σύμβολα από τις αληθινές πραγματικότητες.

Γιατί, αν άλλα σύμβολα συμβόλιζαν και οδηγούσαν σε άλλες πραγματικότητες, τα Άγια των Αγίων οδηγούσαν ασφαλώς στην παναγία Παρθένο. Το γεγονός πράγματι ότι η είσοδος στα Άγια των Αγίων επιτρεπόταν μόνο στον Αρχιερέα κι αυτό μια φορά το χρόνο κι ενώ είχε προηγουμένως καθαρισθή από τις αμαρτίες, υποδηλούσε την μυστηριώδη κυοφορία της Παρθένου, που έφερε μέσα της το μόνον αναμάρτητο, Εκείνον που με μια μόνη ιερουργία και μια φορά μέσα στους αιώνες εξάλειψε όλη την αμαρτία. Και το ότι πάλι τα Άγια των Αγίων ήσαν άβατα σε όλους τους ανθρώπους, εκτός από τον πιο ιερό από όλους, ήταν σημείο που φανέρωνε πως η

μακαρία Παρθένος ουδέποτε έφερε στην ψυχή της κάτι που να μην ήταν εξ ολοκλήρου άγιο. Ήταν δε τόσο πολύ σεβαστός ο ναός, ακριβώς επειδή επρόκειτο να δεχθή

μέσα του Εκείνη, αφού τίποτε άλλο από αυτά που υπήρχαν μέσα του δεν ήταν δυνατόν να του δώσει αυτή τη μεγαλειώδη σεμνότητα. Τίποτε πράγματι από αυτά δεν ήταν τόσο πολύτιμο, ώστε η αξία του να το κάνει απρόσιτο στους πολλούς. Αφού το μάννα ήταν δυνατόν και στα χέρια τους να το κρατήσουν όλοι οι άνθρωποι και στο σπίτι τους να το πάρουν και να τραφούν με αυτό. Και η ράβδος τίποτε το ιερότερο δεν είχε από τους ιερείς που την κρατούσαν και για χάρη των οποίων πέταξε βλαστούς μρ φύλλα. Τέλος κι από τις πλάκες, τις πολυτιμότερες απ' όλες, αυτές που περιείχαν το νόμο, όλοι μπορούσαν να τις κρατήσουν στά χέρια. Τι λοιπόν πρέπει να θεωρήσουμε ότι τιμούσε τόσο πολύ εκείνον το χώρο, αν όχι οι προεικονίσεις της Πανάγνου, το ότι δηλαδή όλα τα πράγματα που βρίσκονταν εκεί είχαν την αναφορά τους και οδηγούσαν σ' Εκείνη; Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, ενώ ήταν απροσπέλαστος σ' όλους τους ανθρώπους, ήταν βατός γι' αυτήν. Και μόλις φάνηκε η Παρθένος, αμέσως κατήγγησε το νόμο που ίσχυε από την αρχή, πράγμα που δείχνει αφ' ενός μεν ότι ο ναός δεν επέτρεπε την είσοδο σε κανέναν απ' τους άλλους ανθρώπους, επειδή τιμούσε εκείνη και κρατούσε τον εαυτό του μόνο γι' αυτήν, αφ' ετέρου δε ότι ήταν τόσο πολύ ανώτερος από τους ανθρώπους και δεν δέχθηκε ποτέ ούτε το παραμικρό στοιχείο της ανθρώπινης μικρότητας. Κι αυτό έγινε για να γνωρίσουμε ότι, αν ο χώρος που εικόνιζε την Παρθένο τόσο πολύ απείχε από όλους και δεν είχε, για να το πούμε έτσι, τίποτε το κοινό με τους ανθρώπους και την οικουμένη, τι πρέπει να σκεφθούμε για τις ίδιες τις πραγματικότητες, αφού βέβαια είναι δυνατόν από το μέτρο των μικροτέρων πραγμάτων να γνωρίζουμε το ύψος και την αξία των πιο μεγάλων;

14. Γιατί, όπως ακριβώς αυτά τα ίδια τα σώματα με την ύπαρξή τους εμφανίζουν και διασφαλίζουν μέσα στη σκιά την περιγραφή και το σχήμα των σωμάτων τα οποία περιγράφονται, κατά τον ίδιο τρόπο το γεγονός ότι η Παρθένος αποχωρίσθηκε από όλα τα ανθρώπινα πράγματα και αφού προήλθε από τη γη δεν είχε στη συνέχεια τίποτε να πάρη από αυτήν, αλλά κράτησε απρόσβλητη τη βούλησή της από κάθε κακία, συμβολιζόταν σαν με κάποιο ασαφές και αμυδρό σύμβολο από τα Άγια των Αγίων.

Κι αυτό είναι φυσικό επακόλουθο και συμβαδίζει και με τη λογική των πραγμάτων και με τη φυσική τάξη. Γιατί ήταν ανάγκη κάποιος άνθρωπος να αποδειχθή ανώτερος από κάθε αμαρτία χρησιμοποιώντας την προθυμία του λογισμού και τη δύναμη του ίδιου του εαυτού του, χωρίς να έχη λάβη το δώρο να είναι μητέρα του αναμάρτητου, πριν δηλαδή ακόμη αποκτήση συγγένεια με Εκείνον. Κι αυτό για πολλούς λόγους. Πρώτα πρώτα επειδή ήταν ανάγκη η ανθρώπινη φύση να φανερωθή τέτοια που πλάσθηκε,

για να προξενήση στον τεχνίτη την τιμή και την δόξα που του έπρεπε. Γιατί βέβαια ούτε στο γενάρχη ούτε στους απογόνους του ήταν δυνατόν να βρη κανείς ακέραιο τον άνθρωπο, αφού όλοι ήταν διεφθαρμένοι από την αμαρτία. Ο δεύτερος πάλι Αδάμ, με το να είναι και Θεός κατά φύση, δεν παρουσίασε τη δεύτερη φύση του, τη δική μας έτσι, ώστε να είναι μόνη της ορατή. Γιατί δεν είχε προς την αμαρτία τη σχέση που έπρεπε να έχη ο άνθρωπος σ' αυτή τη ζωή. Δεν διάλεξε, έχοντας ροπή και προς τα δύο, από το κακό το καλό ούτε έτρεξε προς το καλό, ενώ μπορούσε να γίνη κακός, αλλ' ούτε ήταν βέβαια ποτέ δυνατό Αυτός να αμαρτήση. Έπρεπε λοιπόν να φανή εκείνος που, ενώ μπορούσε να αμαρτήση, δεν αμαρτήσε καθόλου, φανερώνοντας έτσι πώς ήθελε ο Θεός να είναι ο άνθρωπος σ' αυτή τη ζωή. Γιατί

διαφορετικά, αν δηλαδή η φύση δεν εύρισκε στο πρόσωπο κανενός ανθρώπου τη μορφή για την οποία ο δημιουργός την είχε πλάσει, θα αποδεικνυόταν μάταιη η επιδεξιότης του δημιουργού κι αυτό στο καλύτερο από τα έργα του. Έπειτα, πώς είναι λογικό να μην τηρηθή κάποτε στην πληρότητά του ο νόμος του Θεού, αλλά να υπάρξει περίπτωση να νομοθετή άσκοπα ο σοφός, χωρίς να πρόκειται να υπάρξει κανένας που θα ακολουθήσει όλους τους νόμους, και να διατάσσει πράγματα στα οποία κανένας δεν πρόκειται να πειθαρχήσει και να ομιλή χωρίς να βρίσκει κανέναν που να θέλει να τον ακούσει κι έτσι αυτός, που είναι σε όλα τα σημεία ευτυχής, εδώ να μην είναι;

15. Εκείνο λοιπόν το οποίο ήταν από κάθε άποψη αναγκαίο να συμβή, το να υπάρξει δηλαδή ένας κατά πάντα συνεπής εκτελεστής των θείων διαταγμάτων, ένας άνθρωπος καθαρός από κάθε αμαρτία, ποιος άλλος παρά ο άριστος μπορούσε να τον ενσαρκώσει; Και άριστη υπήρξε κατά την κρίση του Θεού η μακαρία Παρθένος, εκείνη την οποία διάλεξε ο ίδιος σαν ναό για τον εαυτό Του, προτιμώντας την από ολόκληρη την οικουμένη. Αφού λοιπόν ήταν απόλυτη ανάγκη να φανερώσει κάποιος άνθρωπος με σαφήνεια την ανθρώπινη φύση τέτοια που είναι πράγματι και οι άλλοι όλοι υστέρησαν στο να το επιτύχουν, δεν απόμεινε παρά να κατορθώσει η Παρθένος. Όπως λοιπόν είπα πιο πάνω, ο Θεός έβαλε μέσα μας δύναμη να νικάμε την αμαρτία αγρυπνώντας και πολεμώντας, κι Αυτός θα μας κοσμούσε, όταν θα είχαμε νικήσει, και με το να μας καταστήσει εντελώς ακίνητους στο αγαθό. Αυτά και τα δύο τα έφερε στην ανθρώπινη φύση μόνη η Παρθένος. Το πρώτο με εκείνα που κατώρθωσε αυτή η ίδια στον εαυτό της, το δεύτερο με Εκείνον του οποίου υπήρξε μητέρα.

Γιατί διά της Παρθένου απέδειξε ο άνθρωπος ολοφάνερα και πάνω στην πράξη τη δύναμη που υπήρχε μέσα του εναντίον της αμαρτίας. Η Παρθένος παρέμεινε πράγματι από την αρχή ως το τέλος της ζωής της ανέπαφη από κάθε κακία χάρις στην άγρυπνη προσοχή της, στη σταθερή θέλησή της και στη μεγαλειώδη σωφροσύνη της. Ενώ στο Χριστό, που γεννήθηκε από αυτή κατά τρόπο ανέκφραστο έλαβε ο άνθρωπος και το βραβείο. Ο Χριστός ήταν αναμάρτητος χωρίς να χρειαστή να αγωνισθή και να νικήσει, ήρθε στη ζωή στεφανωμένος σαν ηγεμόνας που παρουσιάζεται στους αντιπάλους του στολισμένος, πριν ακόμη αρχίσει η μάχη, με τα τρόπαια της νίκης. Δεν κρατήσε ανέπαφη από κάθε κακό τη θέλησή του αγρυπνώντας, σαν να υπήρχε και περίπτωση να δεχθή την αμαρτία, αλλά η θέλησή του ήταν από την αρχή εντελώς αμόλυντη και ανεπίδεκτη κάθε κακίας, όπως έλαβε από τον τάφο ζωντανό το σώμα του πέρα από κάθε φθορά. Έτσι, με την κατάσταση στην οποία βρισκόταν το γένος μας, συμβάδιζε και η ποιότης των δώρων που μας έδινε ο Θεός. Η μια γέννησε την άλλη, το να γίνη δηλαδή ο άνθρωπος αναμάρτητος με τους αγώνες του έφερε το δώρο του να έχη εντελώς ακίνητο μέσα του το αγαθό.

16. Έτσι την πρώτη καθαρότητα έδωσε στη φύση με την πρόοδό της η μητέρα. Και ο Υιός έδωσε τη δεύτερη και καλύτερη. Κι αυτό αρμόζει βέβαια να συμβή σε μια μακάρια μητέρα, το να ευοδοθή δηλαδή κάθετι που αφορά τον υιό της, να νικηθή η ίδια από την αρετή του παιδιού της και να κατορθώσει δι' αυτού μεγαλύτερα κατορθώματα και να δοξασθή περισσότερο χάρις σ' αυτόν παρά χάρις στον εαυτό της. Φανέρωσε έτσι σ' αυτόν τον κόσμο, σαν στον παράδεισο, καθαρό κι ολόκληρο

τον άνθρωπο, τέτοιοι που πλάσθηκε στην αρχή και τέτοιοι που έπρεπε να μείνι και τέτοιοι που θα ήταν στη συνέχεια, αν αγωνιζόταν για την ευγένειά του. Γιατί, αφού έπρεπε η ανθρώπινη φύση να συναντηθή με τη θεία και να ενωθή μαζί της τόσο στενά, ώστε να υπάρξει και στις δύο η ίδια υπόσταση, ήταν προηγουμένως ανάγκη να φανερωθή η κάθε μια αμιγής. Και ο Θεός βέβαια φανερώθηκε όπως ήταν δυνατόν σ'αυτόν να φανερωθή, ενώ τον άνθρωπο τον φανέρωσε μόνη η Παρθένος. Κι έτσι ο Ιησούς, που ήταν Θεός και έγινε και άνθρωπος, παρουσιάσθηκε αφού προηγουμένως φανερώθηκε χωριστά η κάθε μια από τις δύο του φύσεις. Όπως ακριβώς, αφού

πρώτα έπλασε ο Θεός το νοητό κόσμο, στη συνέχεια εδημιούργησε τον αισθητό και σε τρίτη φάση έκτισε αυτόν που αποτελείται και από τα δύο, τον άνθρωπο, έτσι ο μεν Θεός υπήρχε από την αρχή, ο δε άνθρωπος εμφανίσθηκε μόλις στο τέλος των αιώνων, στις έσχατες δε αυτές ημέρες παρουσιάσθηκε ο Θεάνθρωπος. Και μου φαίνεται ότι, αν ο Θεός στο τέλος μόλις των αιώνων ενώθηκε με την ανθρώπινη φύση κι όχι από παλαιότερα, συνέβη αυτό, γιατί δεν είχε ως τότε ακόμη υπάρξει η ανθρώπινη φύση κατά τρόπο αληθινό, αλλά για πρώτη φορά την εποχή αυτή εμφανίσθηκε.

17. Έτσι η Πανάμωμη δεν εδημιούργησε τον άνθρωπο, αλλά τον βρήκε συντετριμμένο· ούτε πάλι μας έδωσε τη φύση, αλλά τη συνετήρησε· ούτε μας έπλασε αυτή, αλλά

πρόσφερε εκείνα με τα οποία αναπλασθήκαμε. Έγινε έτσι βοηθός του πλάστη, το άγαλμα συνεργάσθηκε με τον τεχνίτη. Αυτή ξανάδωκε στο άγαλμα ό,τι είχε προηγουμένως

κι εκείνος πρόσθεσε αυτό που δεν είχε. Και δεν θα πρόσθετε βέβαια εκείνος αυτό που έλειπε, αν δεν εύρισκε αυτό που υπήρχε, πάνω στο οποίο έπρεπε να προσθέσει το δεύτερο. Στον Αδάμ από όλα τα άλλα ζώα του Παραδείσου μόνη βοηθός ήταν η Εύα. Και το Θεό, για να φανερώσει τη χρηστότητά Του, μόνη από όλα τα όντα τον εβοήθησε η Παρθένος. Γιατί τίποτε άλλο δεν μετείχε στη φύση του Αδάμ εκτός από την Εύα, και τίποτε επομένως δεν μπορούσε να λάβει μέρος στις πράξεις του. Αλλά και καμμιά από τις υπόλοιπες υπάρξεις δεν συμμετείχε τόσο στη χρηστότητα του Θεού, όσο η Παρθένος· έτσι κανείς άλλος δεν μπορούσε να τον βοηθήσει. Γιατί βέβαια και ο καλύτερος τεχνίτης φθάνει στο σκοπό του και γίνεται φανερός, ότι είναι άριστος, αν βρη το κατάλληλο όργανο που τον εξυπηρετεί στην πραγματοποίηση

της τέχνης του. Ο Θεός όμως δεν βρήκε απλώς ένα όργανο, που ταίριαζε κατά πάντα στο σκοπό του, αλλά ένα ικανότατο συνεργάτη, τη μακαρία Παρθένο, κι έτσι φανέρωσε τον εαυτό του. Και όλο τον άλλο καιρό παρέμενε, για να το πούμε έτσι, κατά το μεγαλύτερο μέρος αθέατος, αφού δεν υπήρχε κανείς για να τον φανερώσει. Μόλις όμως υπήρξε η Παρθένος, έγινε και αυτός εντελώς φανερός. Γιατί, όπως ακριβώς από όλα τα σώματα μόνον διά μέσου του αέρος βλέπουμε καθαρά τον ήλιο -επειδή ο αέρας δεν βάζει μαζί με το φως τίποτε το δικό του μπροστά στα μάτια μας- κατά τον ίδιο τρόπο και εκείνη τίποτε άλλο δεν είχε εκτός από καθαρότητα και από ό,τι ήταν κατ' εξοχήν συγγενικό προς το πρώτο φως.

18. Γι' αυτό πανηγυρίζοντας με ευφροσύνη απέραντη φθάνουμε λαμπροί και με τρόπο λαμπρό σ'αυτή την ημέρα, κατά την οποία όλα αυτά έλαβαν την αρχή τους.

Στην

ημέρα που γεννήθηκε όχι απλώς η Παρθένος, αλλά μάλλον η οικουμένη ολόκληρη, που πρώτη και μόνη είδε τον αληθινό άνθρωπο, από τον οποίο επήγασε για όλους

η δυνατότης να γίνουν επίσης αληθινοί άνθρωποι. Σήμερα η γη έδωκε καθαρά τον καρπό της, ενώ όλο τον άλλο καιρό έδινε καρπούς γεμάτους από αγκάθια και τριβόλια, από τη συγκομιδή αυτή που προερχόταν από την αμαρτία. Σήμερα ο ουρανός κατάλαβε πώς δεν οικοδομήθηκε άσκοπα, αφού αυτός για τον οποίον δημιουργήθηκε φανερώθηκε, αφού ο ήλιος είδε εκείνο, που, για να το βλέπη, έλαβε το φως. Σήμερα ολόκληρη η κτίση ένοιωσε τον εαυτό της καλύτερο και λαμπρότερο, αφού ελαμψε το κοινό στολίδι του σύμπαντος. Σήμερα "όλοι οι Άγγελοι του Θεού έψαλαν με φωνή κραταιή ύμνους και εγκώμια στον Κύριό τους", τόσο περισσότερο από τότε που στόλιζε τον ουρανό με το στεφάνι των αστερών, όσο Αυτή που ανατέλλει σήμερα είναι υψηλότερη, και λαμπρότερη από κάθε αστέρι και για ολόκληρο τον κόσμο ωφελιμώτερη. Σήμερα η τυφλωμένη φύση των ανθρώπων έλαβε διεισδυτικό οφθαλμό, την Παρθένο, δια του οποίου έφθασε να ιδή τα μεγαλεία αυτής εδώ της ημέρας. Γιατί, όπως αργότερα τον εκ γενετής τυφλό, έτσι όταν συνάντησε ο Θεός την ανθρώπινη φύση να περιπλανιέται σκοντάφτοντας την ελέησε και της έδωσε τον αξιοθαύμαστο αυτό οφθαλμό. Και είδε ο άνθρωπος αυτά που "διά μέσου πολλών προφητών και βασιλέων επεθύμησε να ιδή από μακριά, αλλά δεν μπόρεσε". Γιατί, όπως μέσα σ' ένα σώμα υπάρχουν πολλά μέρη και μέλη, κανένα όμως εκτός από το μάτι δεν έχει δημιουργηθή για να βλέπη τον ήλιο, έτσι από όλους τους ανθρώπους που υπήρξαν ποτέ μόνο στην Παρθένο δόθηκε απόλυτα το αληθινό Φώς και διά μέσου αυτής δόθηκε σε όλους.

Μια ακατάπαυστη λοιπόν υμνωδία προσφέρεται σ' Αυτή και από τις δύο κτίσεις. Με μια φωνή όλες οι γλώσσες ψάλλουν τα δικά της μεγαλεία κι είναι ασίγητοι υμνωδοί της Μητέρας του Θεού όλοι οι άνθρωποι κι όλοι οι χοροί των Αγγέλων. Καταθέτουμε λοιπόν και εμείς, ψάλλοντας, στην κοινή εισφορά αυτά που μπορέσαμε: λιγώτερα δυστυχώς και από αυτά που οφείλαμε και έπρεπε να είμαστε πρόθυμοι να προσφέρουμε, αλλά και από αυτά που προθυμοποιηθήκαμε. Τόσα πολλά είναι αυτά που οφείλουμε.

Αλλά σ' Εσένα και στη δική σου φιλανθρωπία ανήκει, Πολυύμνητη, να μη σταθμίσης τη χάρη που θα μας δώσεις σε τίποτε δικό μας, αλλά στη δική σου μεγαλοπρέπεια. Κι όπως Εσύ, αφού εξαιρέθηκες από το κοινό γένος κι έγινες δώρο στο Θεό, εκόσμησες έπειτα όλους τους υπόλοιπους ανθρώπους, έτσι και σ'εμάς, αντί γι' αυτούς εδώ τους λόγους που σου προσφέρουμε, αγίασε το θησαυροφυλάκιο των λόγων, την καρδιά μας, κι ανάδειξε τη χώρα της ψυχής άγονη για κάθε κακό με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του μονογενούς σου Υιού, του Κυρίου και Θεού και Σωτήρα μας Ιησού Χριστού, στον οποίον αρμόζει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνηση μαζί με τον άναρχό Του Πατέρα και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

Από: Νικολάου Καβάσιλα, Η Θεομήτωρ (Τρεις Θεομητορικές Ομιλίες), κείμενο, μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια: Παν. Νέλλας. Σειρά "Επί τας Πηγάς". εκδ. Αποστολικής Διακονίας.

©, Αθήνα 1995.